

Izhaja trikrat na teden, in sicer v torek, četrtek in soboto ob 4. uri popoldne ter stane po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto . . . 15 K

3/4 „ . . . 10 „

1/2 „ . . . 5 „

Za Nemčijo K 16.00. — Za Ameriko in inozemstvo K 20. — Posamične številke stanejo 10 vin. „SOČA“ ima naslednje izredne priloge: Ob novem letu „Kašpot po Goriškem in Gradiščanskem“ in dvakrat v letu „Vozni red železnice, parnikov in poštah zvez“. Na naročila brez doposlane naročilne se ne oziramo.

SOČA

„Vse za narod, svobodo in napredek!“ Dr. K. Lavrič.

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. na desno.

Upraviništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v I. nadst. na levo v tiskarni. Naročnino in oglasi je plačati loco Gorica.

Oglasi in poslanice se računijo po Petit-vrstah, če tiskano 1-krat 16 vin., 2-krat 14 vin., 3-krat 12 vin. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. Večje črke po prostoru. Reklame in spisi v uredniškem delu 30 vin. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici,

— Telefon št. 83. —

»Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. J. Fabčič) tiska in zal.

V. K.:

VSEUČILIŠČE V TRST!

Spomenica slovenski javnosti.

(Konec.)

Nemštvu, ki se poslužuje vsacega sredstva, da bi še zadržalo državo v njenem prirodnem razvoju in si še podaljšalo hegemonijo, to vsekakor ni po volji. Ko se je l. 1911 razpravljalo, ali bi ne kazalo izpremeniti dunajsko eksportno akademijo v trgovsko visoko šolo, ali pa mesto nje ustanoviti trgovsko visoko šolo v Trstu, je pisal neki strokovnjak (Grazer Tagblatt, 1/1, 1912.): »Ventiliral se je vprašanje o ustanovitvi trgovske visoke šole v Trstu. Po tem načrtu bi se ustanovil docela nov zavod. Tu moramo biti pozorni, četudi nezaupni. Neglede na to, da moramo pri nas v Avstriji vedno zelo dolgo čakati in potrpeti, če gre za ustanovitev nemškega zavoda,*) ne smemo pozabiti na narodni moment. Da bi se akademija že davno bila izpremenila v visoko šolo, če bi šlo za nemški zavod, sicer ne moremo dokazati, pač pa moremo to trditi z ozirom na dosedanje izkušnje.**) Upoštevati moramo, da bi število slušateljev visoke šole v Trstu ne bilo za Nemce tako ugodno, kakor sedaj na eksportni akademiji na Dunaju in kakoršno bo, če se ta izpremeni v visoko šolo. Danes je med 358 slušatelji te akademije 225 Nemcev, 42 Čehov, 36 Poljakov, 17 Slovencev, 13 Madjarov, 10 Hrvatov, po 4 Italijani in Rumuni, 3 Srbi in po 1 Bulgar, Rus, Španec in Grk. Morebitna trgovska visoka šola v Trstu pa bi zavod tako oddaljila nemškemu ozemlju, da bi število nemških slušateljev močno padlo, na drugi strani pa bi rapidno poskočilo število slušateljev italijanske, slovenske, hrvatske, morda tudi srbske narodnosti.***) Pronicanje trgovstva pa, danes glavnega stebra avstrijskega nemštva, z Nemci, — morda celo na vodilnih mestih — bi ne odgovarjalo niti narodnemu niti gospodarskemu interesu nemštva.«

Članku nemškega nacionalca ni treba pripomniti nič. Mož ima prav. Pa tudi mi imamo prav, ko zahtevamo svojo juridično-trgovsko visoko šolo, svojo pravno fakulteto novega tipa v Trst in izključno le sem. Zahteva pa mora biti enotna, v državnem in deželni parlamentih, po občinah, na shodih, — slovenska pravno-trgovska fakulteta v Trstu, to je ona ideja, velika, enostavna in vsem razumljiva, ki si mora osvojiti narod in si vslužit vse druge ideje!

Fichte pravi: Visoka šola naj bo zavod, ki zagotovi duševnemu razvoju človeštva neprekinjen vedno izpopolnjujoč se napredek. Ona naj bo torišče, kjer rod oddaja rodu, čas času najvišje duševne zaklade, da jih izpopolnijo, izpopolnjene oddajo prihodnjim in tako naprej do konca dni.

Visoka šola je več, ko predstaviteljica kulture; je njena vstvariteljica, prenavljalka. Njen zmisel, delujoč v stotinah in tisočih, ustvarja v njenih učencih narodno kulturo, jo pomaga razširjati, jo pogloblja. To je zmisel stvarnosti in znanstvenosti, ki potrebuje popolne neodvisnosti in svobode. Tako duševno delo je plodovito in vzbuja v človeštvu živo hrepenenje po večnih zakladih in dviga rod do vedno višjih stopenj duševne in materialne omike.

Na to se moramo pri izbiri sedeža svoje bodoče visoke šole ozirati. Nastaja vprašanje, je-li v Trstu dovolj svoboden, univerzalen in demokratičen milje, takorekoč »kulturni milje«, ki ga zahteva pomembno vseučilišče. Odgovarjam, da je Trst tudi v tem oziru edino mogoči sedež naše almae matris. Tam se steka svetovni promet, tam se dotikajo in asimilirajo narodi. V takem ozračju pa, kjer je vedno trenje nasprotnih si teženj, se uri v politiki v najširšem zmislu besede: Tam zroš vpliv kapitalizma na narod, proučiš možnosti organizacije, se navadiš rentabilitetnemu računu in kalkulaciji, izpoznaš

svetovno gospodarstvo in tisoče niti, ki se pleto med individiji in organizmi in vežejo posameznike s tiransko močjo. V takem prometu se ti odpre pogled v bodočnost, se ti vzbudi organizacijski talent, v takem prometu tudi izpoznaš vrednost pokoravanja, štedenja, hladnega računanja. Postaneš realist comme il faut; postaneš tudi imperialist. Pa to nič ne de. Mi jim imamo premalo.

Zopet drugo: V Trstu imamo tisoče proletariata, našega, svojega proletariata. Tu najdeš razumevanje socialnih vprašanj. Ne vprašanje socializma, ali demokracije, ali politične agitacije ali organizacije, tudi socialno politiko se učiš ceniti, izpoznavati se učiš dušo mase in njeno socialno čustvo, ki žene maso v organizacijo, da se ž njeno pomočjo otrese čredne narave in pribori formalno enakopravnost vsem svojim individijem. Tu se priučiš tudi kolonizirati. Tu se priučiš vsemu, kar tvori svoto slovenskega problema.

V sožitju narodov raste kultura. Nemška je, ki nas je doslej dojila. Ali nekoliko romanske bi nam koristilo. Bližja nam je, lažje razumljiva. In mi, Slovenci, imamo velikansko zgodovinsko nalogo: Mi moramo prvi sprejemati kulturo od Nemcev in Italijanov, jo poslovaniti ter jo oddati naprej, na jug. Mi smo prednja straža Jugoslovancev. Dubrovnik je zacvetel pod laškim činkvečentom. Mi moramo zavesti v moderni kulturi germansko-romansko-slovenski, sledeč češkemu vplivu. In: »Malemu narodu treba širokega obzorja!« Le v mestu, kakor je Trst, si ga more mladenič pridobiti, ali pa mora v tujino.

Trst je nadalje mesto svobodnega mišljenja. (Ne plitve »Svobodne misli«.) Tu se otrešeš predsodkov in malomestnega moraliziranja, nasprotnega resnici.

Morje je že od nekdaj vabilo močne osebnosti k sebi. Vzgajalo jih je, dajalo jim je moč. Naš Jadran bo vir novih moči naših mladini. Tu bo imela torišče! Pa bo tudi vir novih telesnih moči. Ni ga pripravejšega kraja za sport, ki ga vseučiliška mladina doslej zane-marja.

Trst nudi tudi drugih, v to namenjenih učnih sredstev. Neglede na prirodno učno sredstvo, promet, imamo tu knjižnice, imamo veliko kliniko, (največjo, kar jih je južno od Dunaja!), imamo višjo deželno in trgovsko ter pomorsko sodišče, imamo že laško trgovsko šolo z velikim aparatom. Vse to so sredstva, ki jih reklamiramo i zase, za svojo mladino, za svojo bodočnost!

Samo nečesa še nimamo tu. Ljudskih in srednjih in strokovnih šol. Toda tak ugovor je sofističen. Lahki ga bodo sicer pograbili, tudi Nemci ga bodo, (saj so nam očitava! pomanjkljivo šolstvo že, ko je šlo za vseučilišče v Ljubljani!), celo Čehi nam očitavajo ta res veliki nedostatek. In vendar je to sofističen ugovor. Zato, ker ni še rešeno tržaško šolsko vprašanje, ne bi smeli mi zahtevati in dobiti ravnotam vseučilišča? Napak! Položaj tržaškega Slovenstva je tak, da se nam godi s šolskim vprašanjem samim velika, vnebovpijoča krivica. Iz te krivice pa še ne more nikdo izvajati pravico odrekati nam vseučilišče. Ker je naše upravno pravosodstvo še pomanjkljivo, — ravno v tej pozitivni točki pomanjkljivo — je rešitev šolskega vprašanja odvisna od tržaškega mestnega sveta, t. j. od laške »liberalne«, t. j. nacionalistične večine v mestnem svetu. Vseučilišče pa je odvisno od države. Tretjič je razvoj tržaškega Slovenstva v zadnjem desetletju — glej statistiko — tako rapiden, da je življenje prehitelo pravni položaj šolstva. Četrtrič mi pa že sam obstoj slov. vseučilišča (oz. fakultete) v Trstu vprašanje tako priostril, da bi bilo ž njim samim tudi to vprašanje rešeno v kratki dobi. Saj bi se tako absurden položaj niti v Avstriji ne dal več vzdržati. Rešitev tržaškega šolskega vprašanja je pa že samo ob sebi le vprašanje časa, slovenske moči in energije in spretnosti slovenskega vodstva ter ne sme biti nikdar predmet znanim avstrijskim »kompensacijam«,

morda v zmislu: Lahki dobe fakulteto v Trst, mi pa ljudsko šolo. To bi pomenilo menjati vinar za tisočak, in več. Tu govorim naravnost tržaški javnosti, ki si mora izvojevati po svojih zastopnikih v zmislu državnega šolskega zakona in po §. 19. osnovnih zakonov svoje ljudsko, srednje in strokovno šolstvo neodvisno od vseučiliškega vprašanja in mimo njega. Mi zahtevamo vse obenem. Res, da se to sliši nekam utopično. Ali to je za nas potrebno, življenjsko važno in zato mora biti! Tržaško šolsko vprašanje pa je tudi vprašanje celega naroda in mora biti rešeno z naporom cele slovenske državno-zborske delegacije, ni pa nikak predmet, ki bi se nam dal v zameno za vseučilišče. To si naj vlada le izbije iz glave. Slovenski razvoj je šel tu skokoma, če se sedaj vseučiliška zahteva in pa šolsko vprašanje ne ujemata, je to le dokaz, da premagujemo prizadeto nam krivico in da stopamo hitreje, nego se jasi v glavah naših političnih mejašev in nasprotnikov. Nikakor pa ne sme biti to uspešen prigovor naši vseučiliški zahtevi.

Slovensko vseučiliško vprašanje je del jugoslovanskega vprašanja. Le iz tega vidika ga smemo prematrati in reševati. Tudi mesto, kjer naj stoji to naše bodoče kulturno ognjišče, moremo določati le iz tega vidika.

Sami zase nismo Slovenci nič. Nimamo mase, da bi vplivali ž njo, kakor Rusi. Nimamo še organizacije, da bi se ob njo opirali, kakor Čehi. Nimamo ali bolje ne poznamo svoje zgodovine, da bi se ž njo težili, kakor Poljaki in Hrvati. Nimamo svoje državne samostojnosti, da bi nas krila, kakor Srbi. Kar imamo, je ljubezen do grude, delo, samozavest, toda vse le na temelju brezmejnega optimizma in vere v bodočnost. Ta vera v bodočnost nas vodi, da vzbujamo iz sebe moči, ki so nam bile doslej neznane. Devetnajsto stoletje nas ni izbrisalo iz zemljevida; zadalo nam je rane, ki zevajo in krvave, povedalo pa nam je tudi sredstva, kako se ozdraviti. Še ta sredstva si moramo dobiti. Jugoslovanska ideja nam kaže, da smo skupen narod, četudi razdeljeni na tucat teritorijev, štiri jezike, dve pisavi, dve kulturi, tri ali štiri veroizpovedanja. Jugoslovanska ideja hoče rešiti tudi avstrijski problem in je vsled tega postala najvažnejša ideja svoje dobe, evropska ideja. Sila kuje nas Jugoslovane v eno telo. Bili smo pred Avstrijo, bomo tudi po njej, če ne bo šla z nami. Nam Slovincem je usoda odkazala posebno ulogo, biti varuh jugoslovanstva na njegovem skrajnem severozapadu in oddajati jugovzhodu zapadno kulturo. To je idejno jugoslovanstvo. Praksa, ki mora idejo uresničiti in izvršiti proces združenja, je tista praksa, ki krepki nas gospodarsko, politično, upravno, tista praksa, ki vzdiguje Jugoslovane med činitelje jugoslovanske kulture. Dosedanja vez med Jugoslovani, plemenska, gospodarska in zemljepisna sorodnost, je bila dovolj močna, da smo narodno preboleli svojo zgodovinsko razcepljenost v narode, države, jezike in kulture. Sredstva pa, kako aktivno premagati to razcepljenost in jo zliti v celoto, sredstva, kako vstvariti skupno gospodarstvo, skupno politiko, skupno kulturo, kesneje skupen jezik in morda skupno podonavsko-balkansko državno unijo, ta sredstva moramo iskati v sedanosti, — najprej z naukom. V to pa je Trst edino mesto. Tu bi naša fakulteta združevala Slovence in Srbo-Hrvate, gledajoče pred seboj vrvenje jugoslovanske luke.

Slovenska politika — besedo rabim v njenem širokem pomenu — mora postati stvarna in veliko-potezna. Lagal bi, kdor bi jej za preteklost prisojeval to označbo. V Bleiweisovi dobi kakor i doslej nismo izpregledali, kam pravzaprav plovemo in kaj da smo. Bleiweis je bil prvi politični vodja narodno se prebujajočega slovenskega kmeta-posestnika. Za njim nastopajoča »liberalna« inteligenca ni znala najti Slovenstvu pozitivne ideje. Bolje je to razumel Mahnič, ki je dal Slovenstvu

*) Sodbo o tej trditvi prepuščam bralec.

**) Podčrtal jaz.

vsaj idejo sedanjosti: Gospodarsko in politično samostojnost, konservativno utrjanje, konservativno kulturo, pa demokratično organizacijo. Ta politična ideja, ki je le modernizirana Bleiweisova, gospoduje še danes in le počasi se iz razbitkov in rudimentarnih pričetkov nove inteligence poraja nova politična ideja, jugoslovanska, ki ima troje temeljnih črt: Industrializacijo, demokracijo, samoupravo.

Čemu ta pogled v preteklost, čemu preteklost Trsta? Zato, ker se »politično misliti in delati ne pravi le o politiki govoriti, marveč učiti se, izpoznavati narodov razvoj in njegovo socialno strukturo ter ta razvoj smotreno organizatorično uravnavati in pospeševati«.

Tržaško vseučiliško vprašanje je zato del splošnega slovenskega vprašanja. Trst ima nasilno italijansko preteklost, dati mu moramo jugoslovansko bodočnost. Razvoj Avstrije se sklada z zgodovinsko nalogo Slovenstva. To je postalo jasno že l. 1866, ko je bila Avstrija obenem vržena iz Benečije, Lombardije in iz nemške zveze, akutno pa z okupacijo in kesneje z aneksijo Bosne. Naloga Avstrije je, postati država enakopravnosti in biti težišče Jugoslovonom na Balkanu. Ta naloga se mora izvršiti. Trst dobi s tem še drug pomen. On ni več edino avstrijsko pristanišče. Ta emporium Carsiae et Carnioliae je obenem severozapadno okno Balkana, je skupen jugoslovanski emporij in predmet jugoslovanski kolonizaciji, jugoslovanskemu gospodarstvu, — vreden sovrstnik Varne, Carigrada in Soluna.

III. Vseučilišče v Trstu!

Iz navedenega, pa iz vsega onega, česar nisem mogel na kratkem prostoru navesti in kar je treba videti, se da ugotoviti naslednje:

Trst je najvažnejše trgovsko mesto Avstrije in najvažnejše gospodarsko težišče Slovencev ter Jugoslovancev.

V Trstu smo ustavili asimilacijo in posedujemo manjšino, ki je večja, ko vsako slovensko mesto.

V Trstu kakor sploh na Primorsko teži slovenska selitev, tu raste slovenski srednji sloj, se utrjuje slovensko denarstvo in podjetništvo. Le od tu se bomo naučili ustaviti oziroma porabiti sebi v korist izseljeniški tok in industrializirati narod.

Trst je kraj, kjer se prične izvrševati praktično jugoslovanstvo.

Iz teh vzrokov in ker so tu tudi v največji v domovini nam dostopni meri dani tehnični (pedagoški) predpogoji za visokošolski studij, in je zato izmed vseh slovenskih mest to mesto za visoko šolo najpripravnjše, ker hočemo, da nam bodi vseučilišče vzgojevalnica uradnikov in organizatorjev,

zahtevamo slovensko vseučilišče v Trstu.

Prvi del te zahteve pa slove: Slovenci soglasno in nujno zahtevamo slovensko

pravno-trgovinsko fakulteto v Trstu sočasno z laško fakulteto, ki se brez junktima s to našo zahtevo ne sme realizirati.

Dodatne (pripravljalne in dopolnilne) zahteve so: Priznanje reciprocitete zagrebškega vseučilišča za vse Jugoslovane; vladno podporo in adjuta docentom slovenske oz. jugoslovanske narodnosti in avstr. državljanstva za habilitacijo na zagrebški oziroma tudi praški češki univerzi v predpripravo tržaške fakultete oz. univerze; rešitev splošno slovenskega, zlasti pa tržaškega ljudsko, srednje in strokovnošolskega vprašanja.

Ta zahteva, ki naj po laškem vzorcu, po naši potrebi izzyeni v bojni klic: »Vseučilišče v Trstu!« je sedaj akutna. Ona mora postati skupna zahteva vsega slovenskega naroda, vseh strank, državnih in deželnih poslancev, listov, občinskih in okrajnih zastopov, deželnih zborov, društev, akademične mladine in posameznikov. Ta zahteva mora biti organizirana, da jo sliši vlada, ter splošna, silna in nepojenljiva do izpolnitve. To hočemo, to moramo, to bomo dosegli!

VSEUČILIŠČE V TRST!

† Anton Stres

nadučitelj v Cerknem, je umrl na Viču pri Ljubljani dne 10. t. m.; tje so ga prepeljali iz ljubljanske deželne bojnišnice, kjer je bil pred meseci operiran vsled vnetja trebušne mreže. Blagopokojnik je bil naše gore sin iz znane Stresove učiteljske družine. Njegov oče je starosta goriškega učiteljstva, živi v pokoju v Gorici, eden brat je učitelj v Škrbini na Krasu, sestra učiteljica v Kobaridu, eden brat je davkarski preglednik v Bovcu itd.

Umrli je najboljši med najboljšimi učitelji tolminskega okraja! Kdo ga ni poznal? Tako zgodaj in poln zlatih nad za bodočnost zapušča mlado vdovo z nežno hčerko po komaj triletni zakonski sreči! Komaj 41 let star in že si vzel slovo od naših ljubljenskih gor, katere si ljubil z vso svojo gorko gorsko dušo, med katerimi si bival skoraj vso svojo življensko dobo kot vrl, prost in hvaležen planinski sin. Triglav — tvoj ljubljenec — se zakriva v sivo meglo in bridke solze toči po svojem razoranem licu, ker ve, da ne bodeš več z vsakoletnim ukanjem motil njegovih strnih čeri. Krn je bil v letnem času tvoj mesečni sprehod in še se spominjam, kako si me navduševal ob njegovem pohodu k otvoritvi nekdanje Trillerjeve kočice. »No podvizaj na to krtno!«, si mi pravil, veselo zaukal in lažje sem sopihal čez naše planine do sivega velikana. Pa kotarski Stol? Gledam ga danes in plakam ž njim, ki je s temnimi oblaki obdan in pošilja iz tvojega nepozabnega Kota k nam neprijetni dež — res bridke solze v avgustu — s tolikim hladom, da čuti narava z mojim tužnim prijateljskim srcem in zunaj je tudi — verni duh dan. Megle se kopičijo tudi na Matajurju, kateremu si v moji družbi s tolikim planinskim zanosom markiral pot z rdečo barvo našega »Slovenskega planinskega društva«. Vsi ti naši vršaci so odeli žalobno krilo s črnimi oblaki in moje potrto srce čuti njih veliko žalost vsled tvoje prezgodnje smrti ter si hladi svojo bol z žalostnim tolažilom: »Ljubili smo ga vsi, ki smo ga poznali!« In vsled tega splošna žalost v naših gorskih srcih.

Vidim mlado, blago vdovo s solznimi očesi in bledimi lici. Po triletnem vzglednem zakonskem veselju je vničena njena sreča, striti in pokončani njeni upi. O ti kruta smrt! Zakaj si zapisana kot zadnja grozna beseda v pestri knjigi življenja? Tako je začrtala s svojo kruto roko neizprosna osoda v nesrečni življenjepis mlade obupane vdove in kdo naj tolaži to skrušeno trpečo solzno bitje ob odkrtem grobu oboževanega soproga, ki je podeljeval življenje in moč njenemu ljubečemu srcu. Vidim tega blagega tolažnika, ki zre z drebnimi svetlimi očesi v dobro mamico in plaka samo vsled tega, ker vidi solze na trpečem materinem licu. Blagor majni ljubki Verici, da že ne more pojmiti v

svojem srčecu, koga ji je vzelo neizprosno nebo!

Vidim sivega skrušenega starčka — svojega dobrega znanca in prijatelja — vidim ga, da pošilja s trpečimi zdihljaji k božjemu prestolu obupne klice: »Zakaj nisi vzel mene k sebi, zakaj nisi pustil ljubljani mladi snihi mojega najboljšega sina? Jaz ostarel in onemogel, a on tako čil in čvrst, mlad in življenja poln!« Vse za stonj — solze in žalost ne spremené bridke resnice. »Naš Tonin je umrl!« In ljubca blaga mati? Roke zvija, materinsko zlato srce se ji krči in plaka: »Tonin, zakaj si nas zapustil?«

Vse zaman! Smrt je kruta in nima blagih čustev. Plakajmo vsi in lažje nam bode! Solze, tecite v potokih po naših licih in vaš hlad bo hladil naša obupajoča srca! Solza na obrazu bodi mi pozdravljena, ker prinaša hladilo strtemu srcu, ker družiš naše čuvstvo s tolažilnimi spomini na blagopokojnika. Kruta smrt, res si je krta, da celo brez srca si, mogočna zmagovalka vsakega življenja in nikdo se ne more upreti tvoji bridki kosi. A še imamo mogočnejšo zmagovalko, katera se tudi tebe ne straši, katera spravi s pota vse tvoje nesrečne posledice in vsakdo pozna njeno sladko ime: Ljubezen! Ti si tu! Družji obupajočo obitelj Stres-Lunder v spominu na nepozabnega Tonina in srca se umirijo! Veži divno materino srčno plemenitost s svojo čarobno silo na malega otroka in takoj zapaziš triden sklep na materinih ustnih: »Tebi Vera, tebi otrok moje ljubezni, le tebi in spomnu tvojega očeta bom živela!« V ljubezni najdete tolažbo vsi, katerim je nemila smrt povzročila to gorje s svojim udarcem!

Zdaj pa nekoliko življenskih podatkov iz delovanja blagopokojnega nadučitelja Stresa: Otroška doba je pač podobna vsem. Po končanem učiteljskem v Kopru je služboval v Sedlu, Breginju, Idriškem in slednja štiri leta v Cerknem. Povsod so ga ljubili in spoštovali, ker je bil miroljuben učitelj, pravičen vsem, veselega, odkritega in neomadeževanega značaja. »Lep je svet in gora mu je cvet!«, bilo je njegovo načelo. Zelo navdušen turist je večkrat preplazil vse naše visoke vršace širom slovenske domovine in sploh apeniških Alp. Bil je vedno član Slov. plan. društva in vneto deloval po njegovem programu. Odkar je bil v Cerknem, je tudi načeloval »Cerkljanski podružnici plan. društva« in sploh se vedno zanimal za turizmo. Bil je krepak in vedno zdrav, pravi gorski sin, da se vsakdo čudi njegovi prezgodnji smrti. Vsi ga objokujejo in ni inteligentnejšega moža na Tolminskem, da bi ne bil njegov prijatelj. Tudi priprosti kmetje — celo nasprotnega mišljenja so ga visoko častili in pred kratkem mi je zagotavljal najupliveljši veljak s Cerkljanskega, da žalujejo vsled njegove brezupne bolezni vsi Cerkljani. Bil je mož, napreden značaj — uzor učitelja! Stremil je vedno po omiki in napredku ter tudi z vso svojo vročo ljubeznijo deloval na tem po-

lju. Prijateljstvo mu je bilo nad vse in v veliko tolažbo čutil ob tej bridki izgubi to, da sva si vedno zvesta prijatelja-pobratima.

Jutri, dne 12. t. m. te polože, nezabni Tonin, na Viškem pokopališču v naročje matere zemlje, s katere površja so te ugrabili neizprosni služabniki najneizprosnejše smrti. A niso te ugrabili iz mojega srca in iz njega izginel le takrat, ko neha tudi ono utripati v nepozabni ljubezni do tebe, blagi pobratim. Počivaj v okolici naše prestolnice in ko pridem na potovanju do bele Ljubljane, stopim na viško pokopališče, da obrišem sledove solzam, ki okinčajo tvoj grob z najlepšim znakom neskaljenega pobratimstva! Tebi večni mir — tvojim pa tolažilo ob spominu na te, dragi Tonin!

V Kobaridu, 11. avgusta.

A. U.

Iz zgodovine boja proti plesom.

Zdaj, ko se novostrujarji toliko ustijo in penijo proti plesom, zdí se nam primerno, da podamo nekaj črtic iz takega boja in to posebno z ozirom na napade na učitelje radi plesov.

Bilo je pred četrstoletjem; torej ne včeraj, odkar se repenčijo naši novostrujarji, ki mislijo, da so iznašli kolumbovo jajce s tem bojem. Bilo je torej v času, ko je večina naših junakov-novostrujarjev še v srajčkah letalo okoli brjarjev ter paslo zijala. Takrat se je bil vse drugačen boj proti javnim plesom, ki so bili z ozirom na takratno nizko izobrazbo našega kmečkega mladega sveta vse drugače poljudnejši, nego so dandanes. Saj ni bilo skoro cerkvenega shoda, večjega praznika in navadne nedelje, ako ni bilo običajnega pretepa. Kaj pa šele ob javnih plesih! Tedaj se je tudi bil boj proti javnim plesom, — ampak zastoni.

V neki občini se je s pomočjo duhovnika, učitelja-tajnika doseglo pri županstvu, da je prepovedalo javne ples, t. j. da ni dajalo dovoljenja. Doseglo pa se ni zaželjenega uspeha, marveč mladina je zahajala v sosednje občine na ples. Ko je bilo izvoljeno novo starešinstvo in novo županstvo, je mladina poskušala vnovič, da bi se vpeljali običajni plesi. Župan, mehak možak, je cinal in cinal, da on bi sicer dal dovoljenje, a naj pridejo v obč. urad, da se dogovore. Rečeno, storjeno. Učitelj-tajnik (bojevnik proti plesu) je pojasnil prejšnje sklepe proti plesom. Konec vseh koncev je bil, da je smatrala mladina učitelja-tajnika kot pravega nasprotnika plesu ter je obrnila kopje proti njemu. Da je iskala in tudi našla pristašev, je pač naravno, kajti občina je bila razdeljena v dva tabora: za ples in proti plesu. Kje je bila večina, ni treba praviti....

Koliko gorja je povzročil ta boj! Boj za oslovo senco. Duhovnik, značajan mož, je dolgo časa vstrajal ter bil zvest sobo-

jevnik ves čas. Ognj bel 'ballo stuffa — pravi laški pregovor. Po njem se je ravnal duhovnik ter si poiskal drug kraj, kjer ni bilo boja. Prišel je drugi »božji« namestnik, za katerega je tudi učitelj-tajnik prosjačil pri knezo-nadškofu. Drugi ljudje, drugi običaji. Novi duhovnik se je kmalu našel med nasprotniki učitelja, toraj med pristaši »pohujšljivih« javnih plesov. Parola združenih moči je bila: z učiteljem — proč! Duhovnik se je hotel rešiti onega, ki je pri knezo-nadškofu prosjačil za njega; plesateljina mladina in njih roditelji-pokrovitelji pa nasprotnika javnih plesov in vplivnega obč. tajnika. V dosego »blagega« namena so se posluževali celo židovskega odvetnika in na li-manice se je bil vsedel celo visoki šolski dostojanstvenik, češ, učitelj živeč v razprtiji s »Spitzen der Behörden in der Gemeinde« — naj se prestavi v drugi kraj. Sklep: učitelja je izkušnja izmordila; opustil je boj proti plesu, ki je neko »zlo«, ki se ne da s silo zatreti. Tudi novostrujarji ga ne bodo. Vse okrožnice so le udarec na vodo.

DOPISI.

Iz ajdovskega okraja.

Iz Sv. Križa. — »Gorici« moramo le čestitati, da je dobila v našem mestecu svojega novega sotrudnika. Morda doseže z dopisi, da jo zopet naroči naše »Kato-liško izobraževalno društvo«, ki jo je bilo neki izbacnilo, da ne bode treba z-mati lista iz naprednega »Branega društva«; ali pa, da izgubi še kakšnega redkih naročnikov. Novi dopisnik trobi zmeraj eno, kakor toniškov osel, ker družega ne zna. Oče, ki svojega sina pač dobro pozna, ga titulira za »pantalona«. Čestitamo!

Iz goriške okolice.

Iz Šempasa. (Nekoliko odgovora »Novemu Času«.) Ta najbolj lažnjivi list prinaša iz naše vasi večkrat seveda same lažnjive vesti; tako je zopet v predzadnji številki prinesel popolnoma izmišljeno vest o naših Sokolih, češ, da so prejšnjo nedeljo v prvo oblekli kroj ter ga blagoslovili s krvjo in se v njem valjali po cestnem prahu. Podlo človeče, ki se upa tako gorostasno laž v svet poslati. Gospodine dopisunče, daj nam dokazov, pripelji priče, ki bi dokazale, da so se Sokoli v nedeljo količkaj sprli ter je trohico tvojih trditev doprinesli, pa dobodeš nagrade K 100. Javi natančno svoj naslov, pa dobodeš po poštni nakaznici gorenji znesek, ali pa ti jih sami prinesemo, drugače pa ostaneš nesramen lažnik!

Sokolji iz Šempasa-Ozeljana so se vdeležili župnega zleta v Mirnu ter izleta III. okrožja na Gradišču, kar ve že vsak Šempasec in Ozeljanec, izjemoma našega gosp. nesramneža, ker trdi, da so v nedeljo v prvo oblekli kroj itd. »Novi Čas«

(Dalje v prilogi.)

najbrže daje honorarje za laži, čim večja in podla je laž, tem večji je honorar. — Takajšnji Sokoli so priredili omenjeno nedeljo popoldne zlet v Ozeljan, bil je namreč shod sv. Jakoba. Iz Ozeljana so šli skupno v Šempas, ter tam šli vsak na svoj dom; to je resnica, drugo je pa vse pristna kriščanska laž. Lažljiva notica v »Novem Času« vzbudila je tu vseobčno ogorčenost, temveč ker je avtor omenjene najbrže župnikov ponizni »napaci«, to mnenje je splošno v Šempasu. Da se ta vest bolj potrdi, poverimo tudi, da osumljeni strastno agitira za »Novi Čas« ter ga strankam takorekoč vsiljuje. — Navsezadnje pa svetujemo vsem dopisnikom iz Šempasa, ki take notice pošiljajo v »Novi Čas«: Pometajte pred svojim pragom ter nas Sokole pustite pri miru; imate vže zadosti smeti med svojo Čukulado, tam se gode reči, da se človeku teže lasje, kar je znano tudi g. c. kr. državnemu pravdniku. Za danes dosti, ako ne nehate nas blati, drugič vč! — Več Sokolov.

Iz Bilj. — Naše starešinstvo je izvolilo v svoji zadnji seji g. profesorja in bivšega okr. šolskega nadzornika Frana Finšgerja za častnega občana biljske občine; to radi zaslug, katere si je stekel g. Finšger na šolskem polju v Goriški okolici.

Iz cerkljanskega okraja.

Cerkno. — V petek je umrla v Cerknem gospa Marija Peternej-eva, priimkana gospodinja gostilne pri »Fibarju«. Bolehala je na dolgotrajni bolezni.

V soboto pa je umrla Viču pri Ljubljani gospod Anton Stres, nadučitelj v Cerknem. Trpel je tri mesece na mučni bolezni, večinoma v »Leoninumu« v Ljubljani. Pokojni je bil priznan učitelj, obče priljubljen in navdušen planinec. Bil je tudi večleten predsednik podružnice S. P. D. v Cerknem. Pokojnik, kojemu je bilo šele 41 let, bode pri vseh, ki so ga poznali, težko pogrešani.

Obem rodbinam naše iskreno sožalje!

Strokovni kurz za čevljarje se je otvoril v ponedeljek v Cerknem. — Podučevalo se bode nekaj tednov ter ga obiskuje lepo število domačih čevljarjev. Razen čipkarske šole je to prvi korak na Cerkljanskem, da se skuša domača obrt nekoliko izpopolniti in povzdigniti. **Potreba bi bilo misliti na ustanovitev obrtne šole v Cerknem,** ker kmetijstvo ne more več rediti vsega domačega prebivalstva ter se mora ljudstvo izseljevati, da se preživi drugod z najnižjimi deli.

Iz tolminskega okraja.

Zarakovec pri Grahovem. — (Vodovod.) Preteklo soboto se je končala zgradba novega vodovoda v Zarakovcu po načrtu melioracijskega urada c. kr. tržaškega namestništva od znane trdke Cimačori v Trstu pod nadzorstvom vladnega inženirja g. Škaberneta in inženirja Jos. Čadeža od trdke.

Delo sta izvršila Jan. Žbona in Ant. Milost oba iz Orgarja z domačimi delavci.

Delo se je izvršilo po volji in je trdka dala zaslužiti domačim delavcem. Zarakovčani.

Za slovenske ljudske in višje šole v Trstu.

V nedeljo se je vršil shod političnega društva »Edinost« v Narodnem domu, da povzdigne svoj glas za pravice Slovencev na šolskem polju v Trstu in proti dvojni meri vlade.

Govorilo je več govornikov: dr. Wilfan, dr. Rybač, Ferluga, Križmančič.

Sprejeta je bila taka-le resolucija: »Tržaški Slovenci zbrani na javnem shodu v Narodnem domu dne 11. avgusta 1912.

izražajo svoje ogorčenje nad skrajno krivičnim postopanjem avstr. vlade, ki na Primorskem naravnost luksurično skrbi za nemško in laško ljudsko, srednje in strokovno šolstvo in namerava Lahom dati celo visoko šolo, a zanemarlja na žalji način celo ljudsko šolstvo tržaških Slovencev in vse to vzlic delstvu, da so Lah kot večina v deželni in vseh večih

občinskih zastopih v prijetnem položaju, da tudi z denarji slovanskih davkoplačevalcev vzdržujejo in spopolnjujejo v preobilni meri laško šolstvo, in vkljub nadaljnjemu delstvu, da tvorijo Nemci le minimalno iz samih priseljencev obstoječo percentualo primorskega prebivalstva, dočim morajo Slovenci vkljub svojemu ob vsaki volitvi in celo ob zadnjem ljudskem štetju dokaznemu velikemu številu nemških državljanov, ki jih v krvi in denarju doprinesejo za avstrijsko državo, sami zbirati sredstva za vzgojo svojih otrok v materinem jeziku;

žalosti prosvedujejo proti zavlačevanju podražljivevalne akcije glede slovenske zasebne šole družbe sv. Cirila in Metoda in proti temu, da se to akcijo spravlja dosledno v odvisnost od šolskih želja Nemcev;

obnavljajo z vso energijo svoje že znane postulate glede slovenskega šolstva v mestu in v okolici, a posebno povdarjajo nasproti zadnjim vestem o pripravi za laško jurid. fakulteto svoje večkrat precizirano stališče, da se sicer ne protivijo opravičenim kulturnim zahtevam nobenega naroda, da pa se morajo protiviti uresničenju laške vseučiliščne zahteve, dokler ne dobijo tržaški in okoličanski Slovenci vseh potrebnih ljudskih, strokovnih in srednjih šol, in da na vsak način zahtevamo, da se v hipu, ko se otvori v Trstu italijanska juridična fakulteta, ustanovi istočasno v istem mestu tudi slovenska,

ter pozivljajo naposled c. kr. vlado in slovenske in slovanske državnozbornske poslance naj že enkrat ugodijo tem povsem opravičenim in za razvoj in kulturo tržaških Slovencev neobhodno potrebnim zahtevam.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Vrtojbi priredi prihodnjo nedeljo dne 18. avgusta ob 5. uri popoldne svoj redni občni zbor v prostorih Občinskega doma; dnevni red po pravilih. — Vabljeni so vsi zavedni in narodnočuteči Vrtojbeni, da se gotovo udeležijo zborovanja tega koristnega društva, ki ima plemenit in vzvišen namen reševati slovensko dečo pred nenasitnim žrelom ponemčenja in poitaljančenja in jo ohraniti zvesto svojemu narodu. Odbor.

Za družbo sv. Cirila in Metoda so nabrali šempeterski dijaki K 14.50. Slava taki zavedni in narodni mladini!

Za družbo sv. Cirila in Metoda daruje »Pevsko in bralno društvo »Orel« na Trnovem pri Gorici po dobro vspeli veselici 10 K.

Za družbo sv. Cirila in Metoda daruje I. oddelek sokolske godbe iz Prvačine K 10, od nastopov dne 21. VII., 28. VII. in 4. VIII.

Domače vesti.

Rijavec v Ajdovščini. Nismo se ušte-li, ljudstvo je že vzprejemljivo za umetnost, za prireditve, ki jih je užival doslej samo meščan. Lepa udeležba obeh koncertov in navdušeno zanimanje je pričalo o tem!

Pel je naš tenorist čarobno, znatno se je že izpopolnil od zadnjega goriškega koncerta. Slušalci so ga odlikovali z največjim priznanjem in ploskanjem, omamljeni od užitka so zahtevali vedno še in še. —

Razun občinstvu se mora zahvaliti pevec še veleugledni obitelji D. Godinovi: dali so mu na razpolago in sami so mu dostavili klavir.

Pianist Nefat je zelo nadarjen. Zleteti je, da se glasbeno izobrazi na akademiji, ker obeta mnogo.

Oba umetnika naj zanašata še nadalje bakljo prosvete med narod!

—X.

Imenovanje v poštni službi. — Za poštne asistente so bili imenovani poštni vežbeniki: Fran Pettek, Ridiger Vidali, Rajmund Modič, Atilij Petracco, Ernest Jagritsch, Ivan Schiozzi, Ferdinand Vešnik, Juan Primčič, Josip Povšič in Anton Perko za Trst; Blaž Ukusič za Pulj, Hugon Suttora za Lošinj mali, Egidij Eppich, Adolf Kaffou in Ivan Zupanec za Ljubljano in Albin Weber za Št. Peter na Kranjskem.

Imenovanja v sodni službi. — Deželnosodni svetnik Ivan Clarici v Trstu je imenovan za podpredsednika deželne sodnije; deželnosodni svetnik pri trgovski in pomorski sodnji dr. A. Povšič je imenovan za višjega deželnosodnega svetnika.

Namestništveni tajnik in voditelj okrajnega glavarstva v Tržiču je dobil naslov in značaj okrajnega glavarja.

Imenovanje za častnega meščana. Županski svet starega, historignega kraljevskega mesta Trevi, v katerem se nahaja stalno letno prebivališče bogoslovnelega kolegija rimsko-českega, imenoval je gospoda V. R. Smidhovskega, tovarnarja v Pragi, v svoji veliki seji jednoglasno za častnega meščana za zasluge na polju obrti in vzajemnega prometa, kakor tudi za njegovo delavnost na polju humanitarnem.

Šempeterski dijaki so priredili veselico, ki je prav dobro vspela; zahvaljujejo se vsem onim, ki so količkaj pripomogli, da se je prireditve v korist »Dijaške kuhinje«, tako dobro sponesla. Posebno zahvalo izrekajo: g. Petru Brumat-u za brezplačno dovoljeni prostor, g. čni Dorici Mervičevi za ves trud in požrtvovalnost, g. čnam Mervičevim za krasen dar, pevskemu društvu »Prešeren« in vsem onim, ki so preplačali vstopnino.

Pod naslovom »Likvidacija Trg. obrtne zadrage v Gorici« je priobčil njen likvidacijski odbor v »Edinosti« članek, ki se obrača proti nekaterim tistom, ki po svoje tolmačijo znano okrožnico Zadrage, in sicer ne delajo tega iz ozirav na korist članov, temveč zasledujejo le svoje strankarsko politične cilje. V članku povdarja likvidacijski odbor, da se zaveda težke naloge ter je apeliral s posebno okrožnico na člane in še zavezane bivše člane, da tudi oni sami v lastnem interesu pripomorejo k srečni izvršitvi likvidacije, s tem, da zberejo iz previdnosti že sedaj primeren fond za kritje izgub, ki se utegnejo še le pokazati tekom likvidacije ob realizaciji posameznih aktivnih postavk bilance. Danes ni še dognana nikaka zguba. Ker pa je v eminentnem interesu članov, da se prepreči konkurzno postopanje, v katerem bi se izgubilo v veliko škodo članov mnogo zadruginega premoženja, je jasno, da so si člani sami sebi dolžni, da slede pozivu likvidacijskega odbora in vplačajo sedaj zahtevanih 300 K vsak v zalog za kritje pričakovanih izgub.

Ko se tekom likvidacije ugotovi kaka izguba, bo ta tudi že krita iz tega zaloga. Ako pa takega zaloga člani Trgovsko-obrtne zadrage ne zberejo že sedaj, preti velika nevarnost, da bi bil likvidacijski odbor siljen napovedati konkurz, kakor hitro bi se ugotovila kaka izguba, ki bi ne bila takoj pokrita.

Ako bi se prispevke za kritje izgub iztirjevalo še le pozneje, ko naj bi bile že vse izgube končno ugotovljene, ali pa od slučajja do slučajja, ko bo kaka posamezna izguba ugotovljena, bi moglo to biti že prepozno, ker bi Trgovsko-obrtna zadruga morala morda že prej vstaviti plačila tekočih obveznosti ter vsled tega zapasti v konkurz. Nesreča bi bila v tem slučaju ne le za člane Trgovsko-obrtne zadrage, temveč za vso deželo nedogledna! ... O pomenu likvidacije in o pomenu konkurza bomo obširneje govorili, da se vsa stvar natančno pojasni.

Umrl je v Gorici g. Artur Frantz, posestnik in mestni svetovalec.

Društvo »Dijaška kuhinja v Gorici« bo sprejemalo letos dijake goriških srednjih šol na hrano. Kdor bi želel biti sprejet začetkom leta, naj pošlje prošnjo, naslovljeno na društvo in opremljeno s potrebnimi dokumenti (pri novih zadnje spričevalo; pri onih, ki že hrano brezplačno ali po znižani ceni, tudi ubožno spričevalo) g. ravnatelju Fr. Strnadu, stanujočemu v Gorici, Via Leopardi, do konca avgusta. Na kasnejše prošnje se ne bo oziralo.

XXIV. glavna skupščina Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev se je vršila dne 10. in 11. t. m. v Celju. Zborovanje je bilo kakor navadno dobro obiskano. — Konstatiralo se je, da se je število naprednega učiteljstva pomnožilo. — Za častnega člana Zaveze je bil izvoljen prof. Franc Finšger, bivši okrajni šolski nadzornik Goriške okolice.

Istrska hrvaško-slovenska omladina je imela v nedeljo v Opatiji sestanek, na katerem se je razpravljalo tudi o dogodkih v banovini. Sprejeli so resolucijo: da se omladina obrne na hrvaško in srbsko omladino, da obrne vso pozornost na demoralizatorno delovanje reakcije od strani sistema komisarja Čuvaja ter da to vprašanje napravijo za vprašanje celega hrvaškega in srbskega naroda; poziva nar. stranke v vseh hrvaških deželah in narodne zastopnike, da započno vendar že skupno akcijo za ustavo v materji deželi. Atentat na Čuvaja smatrajo za izliv ogorčenih narodnih duš, polnih mladeniškega zanosa ter obsojajo brezvestno postopanje državnih uradnikov-veščakov v zagrebškem procesu, ponizujoče vso moderno znanost in sramoteče ves hrvaški narod pred vsem kulturnim svetom ter pozdravljajo kolege, ki trpijo za pravice domovine.

Avtomobilna vožnja med Gorico in Postojno. — Od Gorice do Ajdovščine teče Vipavska železnica, kateri pa dela še vedno konkurenco navadni poštni voz, ki vozi po državni cesti. Od Ajdovščine dalje do Postojne pa je edino občilo poštni voz. Več časa pa se govori o avtomobilni zvezi od Gorice do Postojne, ki bi bila za poštni promet, a tudi za ljudi in blago večje važnosti. Najprej se je bila našla družba v Gorici, ki je vložila prošnjo za dovoljenje; zdaj pa hoče poštni erar sam oskrbovati avtomobilno zvezo, ako prevzamejo občine garancijo, da bo podjetje neslo. Občine, zberite se na pogovor, da daste enake in primerne odgovore.

Avtomobili dirjajo brezobzirno tudi skozi kraje ob državni cesti tako, da se je bati, da povozijo ljudi, posebno otroke. Hišni posestniki, ki imajo izhod na cesto iz svoje hiše, so v vedni nevarnosti, da jim pridejo otroci pod voz, ki z vso naglostjo drda po cesti. Oblastva bi morala kaj ukreniti proti taki vožnji!

»To je hvaležnost, katero izkazuje Gorici.« — »Corriere« kriči o degeneraciji, ker je neki laški obrtnik na Stolnem trgu pridjal k laškemu tudi slovenski napis. Slovenski napis v Gorici je za zbesnelce okrog »Corriera«, ki so se skregali s pametjo, »scritta esotica«; zato se jezi na tega obrtnika in še na druge laške trgovce in obrtnike, ki si hočejo pomagati v svojih prodajalnah in delavnicah s slovenskimi napisi. Onemu na Stolnem trgu zameri toliko bolj, ker je bil v mestnem zavodu »fanciulli abbandonati« »To je hvaležnost, katero izkazuje Gorici« vsklika »Corriere«. — Živeti hoče laški revež na Stolnem trgu; ker pa ve, da samo od Lahov ne bo mogel živeti, si hoče pomagati tudi s slovenskim jezikom. Laški trgovci in obrtniki pač vedo, od koga živijo, in vedo, da jim pušča laški nacionalizem in šovinizem želodce prazne. Njim ni slovenski jezik nič eksotičen, ampak domač, življenjska potreba! — Če pa hoče »Corriere« po vsej sili popolnoma uničiti laške trgovce in obrtnike v Gorici, pa naj jih uniči; k uničevanju je doslej že v obilni meri prispeval.

Zopet aretirani. — Aretirali so v Gorici zopet znanega trgovca Otona Kranerja, ki je prišel v konkurz ter že bil v preiskovanem zaporu, obdolžen goljufije. Ob enem so aretirali bivša laška trgovca Antona Ferfolja in Felice Mosetiga, ki sta živela sedaj od mešetarijenja. Aretacije so zbudile senzacijo v mestu.

Poskusen samomor. — Alojzij Malič ima 18 let in je čevljar. V nedeljo zvečer je bil v Dolgi ulici pri sestri om. Furlanovi in tam je potegnil iz žepa revolver ter se ustrelil v desno senco. Prenesli so ga takoj k usmiljenim bratom; njegovo stanje je nevarno.

Nesreča pri sekanju lesa. — Iz Št. Jošta na Kranjskem blizu Vrhnike nam poročajo, da si je pri sekanju lesa zlomil ного naš rojak Stefan Čej od Voglarjev doma. Pripeljali so ga v deželno bolnišnico v Ljubljano dne 5. t. m. Drevo mu je bilo padlo na ного.

Padel je z drevesa 15 letni Leopold Štekar iz Goriške okolice ter si zlomil levo ного. Zdravi se pri usmiljenih bratih v Gorici. Tam si je tudi poiskal zdravniško pomoč Stefan Klanjšček, ki je padel s senika ter dobil hujšanje poškodbe. Franc Zorč z Bovškega je padel po stopnicah; prišel je k usmiljenim bratom z zlomljeno roko.

Ekzistenčni minimum. — S 1. avgusta je stopil v veljavo novi zakon, s katerim je določen ekzistenčni minimum na 2000 K. Dosledar se je mogla zadržati za navadno terjatve plača, v kolikor je presegala 1600 K, ker je bilo z ozirom na visoke cene vseli življenskih potrebščin odločno preveč.

Brez sredstev. — Tukajšnja policija je aretirala nekoga Franca Racha z Dunaja, ki se je polikal po Gorici brez sredstev.

Tatvine je osumljen. — Mizar Mirko Vovk iz Svodeča in sicer znane tatvine v škodo cerkve. Zato so ga aretirali.

O domovinski pravici. — Vdova prosi, da se ji prizna domovinska pravica v občini, kjer se je najhujša s svojim umrlim možem nepretržno pet let, ne da bi imel mož domovinsko pravico v občini. Vdova pa je v neposredni zvezi z gorenjo dobo bivala v občini še nadaljnih pet let.

Vprašujete nas, ali se mora všteti vdovi z možem prebita doba petero let v desetletni čas, ki je potreben za pridobitev domovinske pravice.

Na to odgovorjamo: Da.

Kajti prvič pravi razsodba upravnega sodišča z dne 24. novembra 1902. št. 10007, da zamore vdova samostojno pridobiti novo domovinsko pravico, drugič pa se mora v smislu razsodb upravnega sodišča z dne 20. septembra 1902. št. 8043. in z dne 31. oktobra 1902. št. 9197. smatrati doba, ki jo je dolžna prebiti zakonska žena na stanovanjskem svojega moža, kot prostovoljno bivališče in ta doba se mora pri uveljavljanju zahtevka od strani vdove za podelitev domovinske pravice vračunirati v desetletno dobo nepretrznega prostovoljnega bivanja v občini.

»Samouprava«.

Trž. kolesarsko društvo »Balkan« (Sedež: Kavarna »Minerva« ulica Acquedotto št. 20.) vabi na veliko športno slavnost in kolesarsko dirko povodom društvene petletnice ustanovitve društva ki se vrši v nedeljo, dne 1. septembra 1912 na Opčinah pri Trstu na dvorišču gosp. Ivana Gorjupa.

Slavnost se bo vršila na Opčinah in bo združena z veliko dirko iz Ljubljane km 100. Dirka se bo za »Vseslovensko prvenstvo« veljavno za leto 1912. Nagrade bodo krasne. Poleg srebrnega pokala, bo še devet drugih nagrad.

Na obilno udeležbo uljudno vabi odbor.

V Branici blizu Čehovinovega spomenika priredi napredna mladina v nedeljo, dne 18. avgusta veliki javni ples v korist družbi sv. C. M.

Kolesarsko društvo »Sloga« v Idriji bode obhajalo letos desetletnico svojega obstoja. Slavnost se bo vršila v nedeljo 25. avgusta 1912. Vspored je sledeči: a) jutraj ogled mesta, znamenitega rudnika, žgalnice; b) popoldne velika ljudska veselica z obširnimi vsporedom. Sodejše pevsko društvo »Svoboda« in godbeno društvo iz Idrije. Ta dan bo dovoljen brezplačen vstop toliko v rudnik kakor v žgalnico. — Kolesarji, kakor prijatelji društva, pridite ta dan vsi v Idrijo. Žal ne bo nikomur. — Na veselo svidenje ta dan! Odbor.

Ker bo v četrtek praznik, izide prihodnja številka »Soče« v soboto 17. t. m.

Sokolski vestnik.

Bratki odbor. — Bratoni, ki se udeležijo zleži na Bledu, naznanjamo, da se odpeljemo na Bled s posebnim vlakom, ki ga aranžira T. S. Z. Natančneje tozadevne podatke glejte v »Edinosti«. Ako pa ne bode dovolj izletnikov, odpade posebni vlak (kar bo naznanjeno v »Edinosti« z dne 14. t. m.) in se v tem slučaju odpeljemo telovadci in oni, ki so v bližini Gorice z vlakom, ki odhaja iz Gorice ob 6.10, ostali pa z brzovlakom, ki odhaja iz Gorice ob 8.59 dop. Na zdari! Predsedstvo G. S. Z.

Posebni vlak odhaja: iz Dutoveli-Skopo ob 5.36, iz Stanjela-Kobdila 5.45, iz Rihemberga ob 5.56, iz Prvačine ob 6.13, iz Volčjedrage ob 6.25, iz St. Petra pri Gorici ob 6.32, iz Gorice (drž. kol.) 6.40.

Na Bled pridemo ob 9.23. Vlak se odpelje iz Bleda ob 9.03 zvečer.

Sokol - Dobrovo se tem potom najpristronejšje zahvaljuje vsemu slavnemu

občinstvu, katero je blagovolilo posetiti našo prvo veselico, spojeno s prvim nastopom telovadcev, ter s tem pripomoglo do tako lepega moralnega, kakor tudi gmočnega uspeha. Zahvaljujemo se natančneje blagorodnemu gospodu Fr. Obljubku, županu v Kojskem, kakor tudi slavnemu p. in kr. vojaškemu poveljniku v Biljani za blagohotno prepušitev dvorščak gospičam Kocijančič-evim, iz ista za prijazno sodelovanje pri prodajanju razglednic; zahvaljujemo se tudi vsem onim gospodom in gospem oz. gospodičnam, ki so blagovolili preplačati vstopnino, oziroma isto uposlali. Posebno zahvalo izrekamo tudi vam, dragi bratje Sokoli H. okrožja, ki ste prišli k naši veselici ter nam tako skazali simpatije, katere gojite do nas. Predvsem pa se zahvaljujemo bratu dr. Irgolici, starosti G. S. Z. za vspodbuden govor, Z eno besedo, zahvaljujemo se vsem, ki so na katerikoli način pripomogli do tako lepega uspeha naše prve prireditve ter smelo izražamo željo, da bi nam i za naprej ostali naklonjeni kakor doslej; v zahvalo, hočemo pa mi s podvojeno silo nadaljevati započeto delo na Sokolskem polju ter stem čimprej udeležiti idejo Tyrševu po vseh Brdih. Na zdari! Odsek goriškega Sokola na Dobrovem, dne 7. avgusta 1912. V. Štiligoi I. r., t. č. predsednik, I. Kozlin I. r., t. č. tajnik.

Veseličica Sokola v Biljah dne 1. sept. Obdan od visokega košatega drevja, kamor solnce le tu pa tam radovedno pokuša, v gozdni tišini sredi vasi leži košček trave. Bogato liže solnčna luč nanj, veselo pojejo ptice, in prijetno je, ležati v tel travu, hoditi pod tem drevjem z veseljem in občudovanjem v srcu. Tu bo zvenela godba, bo Sokol biljenski podajal račun svojega dela, tu bodo stali paviljoni in bodo vrle Sokolice in naše prijateljice stregle gostom. Lepe, prijetne ure čakajo obiskovalca, posebno onega, ki je vajen veseličnih prostorov, kjer žge solnce, kjer je zrak poln ognja in prahu. Meščani, predvsem in vaščani iz okolice, ste li bili kedaj na naši prireditvi? Ali vam ni ostala v lepem spominu? Par ur rešeni hrupa, par ur veselja in neprisiljene zabave v družbi Sokolov! Vabi krepki Sokol, vabi lepi park brata Samiga, vabi znana postrežba in prijetna družba. Kdo bi se ne odzval? Sokol se trudi, dela, bojuje, na občinstvu je, da ga podpre na njegovi poti. In ker poznamo naše občinstvo, vemo tudi, da nas ne pozabi. Na zdari!

Zveza narodnih društev.

»Godbeno strelsko društvo v Lokah« bode imelo občni zbor v nedeljo dne 18. t. m. ob 4. uri pop. pri gospodu Franu Komelu v Kronbergu. Odbor.

Društvo je priredilo predpreteklo nedeljo veselico. Dobili smo v prijavo tole poročilo:

»Šel sem iz Gorice preko Rožne doline skozi Kronberg, ustavljal sem se kakor navadno pri Komelu v Kronbergu. Tam kakor sem izvedel, je priredilo »Godbeno strelsko društvo« ples, slišal sem društveno godbo in moram reči, da se jo res lahko priporoča društvom in mladencem, ki prirejajo veselice. Popotnik.«

Trgovsko-obrtne in gospodarske vesti.

Vabilo za napravo gnojilnih poskusov na travnikih v letih 1912—1915. — Zveza avstrijskih kmetijskih poskuševališč je sklenila napraviti v jeseni 1912 poskuse z umetnimi gnojili na travnikih. Ti poskusi se bodo nadaljevali do leta 1915.

Glavni smoter teh poskusov leži v tem, da se dožene v koliko deluje fosforna kislina z istočasno uporabo kalijeve soli in dušika, ter primerjati delovanja fosfornih kislin v kostni moki in v Tomasovi žlindri.

Poskusi se vršijo na travniku v obsegu približno 1/3 hektarja, kjer se odmeri 8 parcel (oddelkov) po 400 m². Prostor, namenjen za te poskuse, mora ležati v ravnini, ne sme biti senčnat, zemlja enotna (povsod enaka).

Vsak poskuševalec je dolžan streljati pridelek vsake košnje in vsake parcele posebej ter se držati navodil in poročati o vseh rezultatih. Potrebna gnojila dobi brezplačno na dom.

Oni, ki nameravajo napraviti omenjene poskuse, naj se prijavijo pisмено ali ustmeno do 2. septembra pri c. k. poskuševališču v Gorici, kjer dobe tozadevna natančnejša navodila in podatke.

Na grozde sili plesnoba Oidium tuoheri precej močno. Vinogradniki so pričeli zanemarjati žveplanje, ker ni plesnoba v poslednjih letih napadala. Bili so že mnjenja, da je bolezen prešla. Mnogi so tudi mnjenja, da žveplanje premalo učinkuje. Deževje pospešuje plesnobo.

Tako nam pišejo z Vipavskega.

Cepljenje prešičev proti rudečici. — Reja prešičev se po Vipavskem lepo širi. Te koristne živali rede vedno več tako, da kmalu zadošča domači potrebi. Huda nadloga ščetinarjem je rudečica, ki napada staro in mlado. Voda je dala proti boleznim pomoč; treba je le živali cepiti s takim cepivom. Živinozdravniki toplo priporočajo cepljenje vseh prešičev, koder je bolezen razširjena. Kmetje so novotarijam radi nasprotni in se le polagoma dajo poučiti. Tudi cepljenje se udomači, to nam potrjujejo poskusi, ki se dobro obnašajo. V nekaterih občinah se je »etec cepilo in sicer s prav dobrim uspehom.

Piva se je popilo v Gorici v mesecu juniju 2402 hl in 50 l.

Kumar je bilo prinešenih na trg v mesto do nedelje 3000; cena najmanjša 40 v, največja 1 K 20.

Politični pregled.

Na Balkanu. — Govorilo se je o srbsko-bolgarskem dogovoru. Sicer se je nekaj dementiralo, ali res je, da radi dogodkov v Stari Srbiji in Makedoniji so se izmenjavala mnjenja v Belemgradu in Sofiji. — Radi dogodkov v Kočani, kjer je bilo kruto klanje, je poverjena stroga preiskava skopejskemu valiju. Organizacijski odbor za Kočano pozivlja prebivalstvo bolgarske v posebnem proglasu, da mora zahtevati vojno s Turčijo. — Poroča se o novih bojih ob črnogorski meji dne 9. in 10. t. m. Vojno ministerstvo turško je sicer izrazilo, ukaz, naj prenehajo turški vojaki z napadi ali redno tako povelje pride na svoje mesto, traja pol večnosti in še je vprašanje, če ga izpolne. — Maadoturki izgubljajo moč, prenehala sta izhajati dva maadoturška lista. V Solunu vlada strogo nadzoruje mladoturški odbor.

»Veleizdajniški proces« v Zadru. — Te dni prične »veleizdajniški« proces proti več dijakom iz raznih dalmatinskih mest. Branili jih bodo odvetniki-poslanci. Ta proces je v zvezi z Jukičevim v Zagrebu.

V Solunu v avstrijskem poštnem uradu je eksplodiral pekleni stroj. Lokal je demoliran. Dva uslužbenca ranjena. Poštni urad posluje dalje. Dozuevnega atentatorja so zaprli.

Poincaré v Petrogradu. — O bivanju Poincaréja v Petrogradu čitamo članke, ki na široko razpravljajo o pomenu njegovega bivanja v Petrogradu ter ugotovijo posledice. — »Novo Vreme« je objavilo članek, ki pravi, da gre ob posvetovanju za mornariško pogodbo in za zgradbo novih železnic v Aziji.

Tržaški mestni svet rešuje vprašanje o vodovodu za Trst. Večina hoče imeti vodovod iz Timava. Socialni demokratje in tudi Slovenci se protivijo. Dr. Puecher je pojasnjeval, da napravni troški pri Timavu bi bili mnogo večji nego pri vodovodu iz Bistrice. Govorili so tudi o napehljavi vodovoda s Tolminkeskega. Pittoni je očital kamorji, da skrbi preveč za kneza Thurn-Taxisa glede vode iz Timava. Razprava se nadaljuje danes.

Vojna med Turčijo in Italijo.

Razno.

Kapitan Milo, ki je vodil torpedovke v Dardanele, je povišan za kontreadmiral.

V nobeni škodelici

naj ne manjka

Franckovega kavinega dodatka;

on daje kavi slast, moč in lepo barvo.

Njega kakovost vsebuje: izdatnost, slastnost in nizko ceno.

Tovarna v Zagrebu.

rafa in predlagan za odlikovanje s Savoj-skim križcem za zasluge. Tudi dolgo odsotje je povišano v službi. — Kan se tiče miru, se čujejo razni glasovi: pogojanji, Ruski list »Rieč« misli, da pogovori v Petrogradu so preludji za evropsko konferenco za mir na Balkanu in za mir med Turčijo in Italijo.

Razne vesti.

Podržaviti namerava baje vlada vse mestne naprave v Pulju. Tako se poroča. N. D. O. bo praznovala dne 1. septembra t. l. petletnico svojega obstoja.

Rudniška nesreča v Bochumu v Nemčiji. — Oficijelno se naznanja, da je ob nesreči umrlo 110 rudarjev; med temi je 50 Avstrijcev!

Tržaški aviatik Vidmar potuje po Hercegovini. V Mostaru je poletel, ali polet je bil združen z zaprekami radi hlabitega sveta in radi slabega vremena, tako da je bil Vidmar v nevarnosti za življenje. Iz Mostara je šel v Tuzlo.

Potres v Turčiji. — 10. t. m. ob 12. in pol popoldne so občutili v Miriatilu in drugih krajih na obrežju Marmarskega morja močne potresne sunki. Po potresu je bilo ubitih več nego 1000 oseb. Ljudstvo tabori na planem, 7 vasi je popolnoma razdejanih. V Drinopolju je potres poškodoval 20 mošej, mnogo hiš in stolpov. Vreči toplote pri dedeagocu so usamlili. V Galipolju se je mnoga hiša zrušila s hriba dol. Število mrtvih znaša baje celo 4000.

Požar v tovarni linoleuma v Trstu. — V soboto popoldne je začelo goriti v tovarni linoleuma pri sv. Andreju. Požar je popolnoma upepelil eno glavnih poslopij. Ogenj je iz doslej še neznanega vzroka nastal v skladišču probkovine in jute. Došli gasilci so zamogli lokalizirati požar še le po dveurnem naporu. Škode je okoli 200.000 kron.

Enoleten prostovoljec ponesrečil. V soboto je šel 21letni prostovoljec Josip Holmoz iz Budjeveje, pešpolka št. 97, v spremstvu dveh četovodij tretjega batalijona, ki se nahaja sedaj v Bazoviči, v neko podzemsko votlino na golobji lov. Kakor edino pripravo je Holmoz vzel seboj 15 metrov dolgo vrv, katero si je ovil okoli telesa in na kateri se je spustil v globčino. Četovodje, ki sta stala na straži ob vhodu v jamo, sta nakrat zapazila, da se vrv svobodno giblje sem ter tja. Sluteč nesrečo, sta šla po orožnike in vojaške, vendar se je začelo že mračiti in vrhu tega je manjkalo potrebnih rešilnih priprav. Poklicali so tržaške gasilce. Kmalu so se v avtomobilu pripeljali štirje mošje z vsemi vrvmi in lestvami in vrvmi, kar so jih imeli na razpolago. Istočasto so obvestili znana preiskovalca jam inženirja Evgena A. Albina Bolgan, ki sta šla na mesto nesreče. Nadgasilec Riolatti si je ovil vrv okoli života in se je spustil v 125 metrov globoko jamo. Na neki stropi je našel truplo Holmoza, ležečega na obrazu. Z velikim trdom in lastno smrtno nevarnostjo se je vplemu gasilcu posrečilo spraviti ubitega prostovoljca iz jame, kar se je zgodilo še le ob 1 po polnoči. Truplo Holmoza so prenesli v bazoviško mrtvašnico.

Glasoviti borilec zamorec Johnson otvoril kavarno. — V Čikagu je otvoril kavarno zamorec Johnson, slavn borilec, ki je v Renou prethajal borila Jeffriesa, zastopnika bele rase. Kavarna je nekaj izrednega morda najudobnejša in z največjim luksuom obdana na celem svetu. V kavarni je tudi velika slika borilca Johnsona v naravni velikosti. Okvir te slike je napravljen iz samih zlatnikov po 20 dolarjev in sijajni dijamanti so okoli nanizani. Seveda ne pustijo vsakega v to kavarno in tudi zamorcev ne.

Dalje na peti strani.

Tolstojev »duh«. — Že nekaj tednov je vse razburjeno v občini Ovsjaniki v Rusiji. Na tamkajšnjem pokopališču počiva truplo Tolstojeve prijateljice gospe M. A. Schmidt. Okoli njenega groba in potem v občini sami se javlja ponoči »duh«, tako pravijo prebivalci, ki so kmalu prišli na to, da mora biti ta prikazen le Tolstojev duh. Slednjič je rekel neki zdravnik iz Moskve, da hoče on prepoznati tega »duha«, ali vsaj spoznati, kaj je pravzaprav ta duh. Šel je ponoči na pokopališče — ves kraj je čul — in prišel povedat prestrašenim občanom, da je res videl duha, ali ni imel poguma, približati se mu, ker je »duh« prava grozota in mu je pretil z metlo.

In kaj je bilo? Kmetu, ki je vzel v zakup zemljišče okoli pokopališča, so bili leto za letom ukradeni najboljše pridelki. Zato se je letos moč oblekel v belo in ponoči hodil okoli pokopališča in po njem, tako da je bilo videti, kakor da hodi kak duh tam okoli. Na tak način je dosegel, da mu letos niso pokradli pridelkov.

Dva samomorilca v črnih srajcah. — V parku Bako v na Češkem so našli pred kratkim dve trupli, oblečeni v dolgi črni srajci. Zraven trupel je bilo pismo, v katerem sta samomorilca prosila, naj se pokoplje skupno zvečer ob 7. uri, in sicer brez duhovnika. V noči, predno sta se umorila, sta oba mladeniča prebila vesel večer v prijetni družbi in ko sta odšla, sta najela godce, ki so ju spremili v park. Kaj ju je pravzaprav gnalo v smrt, se ne ve.

Vedno špiloni. — Iz Ferrare v Italiji so napravili izlet na Trentinske gore trije mladi advokati: Crema, Montemezzo in Giacomelli. Avstrijska policija jih je prišla, ko so fotografirali gorske kraje. Nahajajo se še v zaporu.

Otrok, ki se čuti majorja pred 10 leti umrlega? — V iztočni Indiji v mestu Rangun je umrl leta 1903. neki major po imenu Velš. Neki triletni otrok v omenjenem kraju je sedaj svojim roditeljem pravil, da je on pred 10 leti umrl major, ki se je tako nanovo rodil; otrok je opisal v vseh podrobnostih hišo, kjer je stanoval pokojni major; povedal je otrok tudi, na kak način je major umrl, to da je utonil v nekem jezeru, kar je vse resnica.

Elektrika kot hrana. — Neki francoski profesor je baje znašel električni aparat, ki bo služil ljudem v hrano. Ne bo treba več hraniti se s kruhom, beefsteakom, salato, makaroni, štruklji, polento itd., marveč tako hrano nadomesti količina elektrike. Tisti francoski profesor meni, da jed daje človeku pred vsem toploto, to dajanje stalne toplote pa more izvrstno vršiti tudi elektrika. Ta način hrane seveda ni v zvezi z znano električno stolicco, s katero usmrčajo v Ameriki ljudi.... Po jedilnicah bo pri mizah pri vsaki stolici aparat s pripravo, katera se položi na želedec; z jednim pritiskom bo mogel dobiti svoj »porcijon«. Restavracije v današnjem smislu izgine, nastanejo avtomatski bifeji. Pa moti se, kdor misli, da ne bo godrnjačev in nezadovoljnih. Ne kdo skoči k telefonu ves jezen pa reče: Zvežite me z električno hranilnico (!). In ko bo zvezan: Kakšen prokleti tok je to, ki ga danes pošiljate? Ta je Vam gotovo ostal od zadnjega ponedeljka. Pokvaril sem si želedec in sedaj morem jesti le še Röntgenove žarke..... Pa če bi na Francoskem počasi izumili kaj, da bi sploh ne bilo treba jesti!

Za izboljšanje prometnih zvez na spodnjem Krasu.

Spodnji Kras se more šteti med one pokrajine naše dežele, ki so glede komunikacij, še jako na slabem. O železniški zvezi ni govora. Manjka tudi skladovnih cest, ki bi vezale spodnji Kras z gorenjim in s Furlanijo in posebno z industrijskim mestom Trzičem. Obstoječe občinske poti so skoro klanci, ki bi jih bilo treba radikalno preuravnati, da bi bili primerni za promet z vozovi. Take poti so n. pr. pot iz Gorjanskega skozi Klanc in Brestovico do Jamelj; pot, ki vodi iz Brestovice skozi Cerovlje v Mavhinje; pot, ki vodi iz Sel v Jamlje, oziroma iz Sel na Vojšico in v Kostanjevico.

Potreba po pomoči je torej neoporečna, toda tej potrebi nasproti stoje sila siromašni kraški prebivalci in od njih torej ni pričakovati, da bi prenesli težka bremena, osobito ker so jim uime zadnjih let uničile skoro vse pridelke, tako da se ubogo prebivalstvo skoro ne more preživljati.

V olajšanje bede v letu 1910. je sicer visoka vlada dovolila podporo v prvi vrsti za popravilo občinskih poti; toda, to je še vse premalo z ozirom na naravnost obupno stanje kraškega ljudstva, ki ga je treba gospodarsko dvigniti, v kar bi naj služile osobito dobre prometne zveze.

Najprej bo treba skrbeti, da dobi spodnji Kras ugodne zveze s Trzičem, ki polagoma postaja drugi Trst.

Z zgradbo teh zvez bi si Kraševci mnogo zaslužili, a po dovršenih cestah bi mogli prevažati svoje pridelke na trge, kjer bi si potem kupovali živež. Že danes ima spodnji Kras mnogo kupčijskih zvez z industrijskim mestom trziškim, a tja more večina spodnjih Kraševcev dospeti le po slabih občinskih potih oziroma klancih.

Še večji pospeševatelj gospodarske povzdige Krasa bi bila železniška zveza med čezalpsko železnico in furlansko nižino po kraški planoti.

Te okoliščine je imel visoki zbor v svojem preteklem zasedanju pred očmi, ko je razpravljal to vprašanje in soglasno sklenil pozvati c. kr. vlado, naj resno pretreshuje in dovoli izdatne prispevke za zgradbo cest in korenito popravilo poti:

a) Gorjansko-Klanc-Brestovica-Jamje;

b) Brestovica-Cerovlje-Mavhinje;

c) Vojšica, oziroma Kostanjevica-Sela-Jamje-Trzič.

Zajedno je deželni zbor pozval visoko vlado naj resno pretreshuje tudi vprašanje o zgradbi železnice Štanjel-Trzič.

Ta sklep je naznanil deželni odbor c. kr. vladi, ki pa se ni še izrazila o gorenjih vprašanjih.

Tako čitamo v »Samoupravi«. Lepo se sliši, da se hoče pomagati Spodnjemu Krasu, naštetje so potrebe, ali v našem deželnem zboru in odboru gredo take reči počasi naprej in tudi vlada je počasna. Treba pa bi bilo živalnejšega delovanja za Kras pred vsem v deželni hiši, ali tega ni in tudi ne bo, dokler bo obstojala zveza Gregorčič-Pajer, s katero se Lahi imenitno okoriščajo. Slovenci pa ostajajo v strani praznih rok!

Poneverjenja v Puljski plinarni pred sodnijo.

Včeraj se je vršila v Rovinju razprava proti Rudolfu Schalmeyerju, ki je bil magazinier v plinarni v Pulju. Obtožen je goljufije vsled krivega pričevanja pred sodnijo.

Proti inženirju Lebanu iz Pulja se vrši še preiskava, obdolžen je tudi zlorabe svoje oblasti kot ravnatelj mestnih naprav. Doži se ga, da je jemal iz plinarne razni material ter se je posluževal na nedovoljen način v svoje privatne svrhe. Višji magazinier in magazinier imata v oskrbi in nadzorstvu material. Schalmeyer je dajal material inženirju, dasi je vedel, kam gre ta material. Pred sodnijo potem je pa pod prisego izjavil, da on ne ve nič, da bi si bil inženir Leban prisvajal material plinarne, da on ne ve nič ter da ni zapazil nobenih nerednosti. Pred sodnijo je rekel tudi, da ga ni Leban nikoli napeljeval h krivemu pričevanju, dasi je že dognalo, da mu je opetovano ukazoval, da če bo klican pred sodnijo, naj pove, da je oddajal material iz plinarne le proti vednemu nakazilu, sploh naj vse taji.

Schalmeyer se je priznal krivega. Rekel je, da ga je res napeljeval Leban h krivemu pričevanju. Prosil ga je Leban, naj ga reši in on je vsled tega krivo izpovedal pred sodnijo.

Schalmeyer je obsojen na 3 mesece težke ječe s postjo.

Jukić obsojen na smrt.

Včeraj je bila proglašena razsodba. Ves Zagreb je bil razburjen. Redarji in žandarji so blokirali Zrinjevac.

Ob 11. so pripeljali v dvorano Jukića. Ko je stopil v dvorano, je zaklical: »Živela sloga in edinstvo Hrvatov, Srbov in Slovencev«. Tudi občinstvo v dvorani je klicalo: »Živela sloga«. Jukić je imel v gumbnici rdeč nagelj. Naenkrat je Jukića jetnikar hotel s silo odvesti z dvorane. Branitelji in občinstvo je jelo proti temu burno protestirati, češ da mora biti Jukić najzoo, ko se ima izreči obsodba. V tem trenutku je prišel v dvorano predsednik Wendler. Obveščen o čem gre, je vprašal Jukića, če hoče biti miren. Na Jukićevo pritrdilo je predsednik odredil, da se naj pusti v dvorani.

Nato je vstopil v dvorano sodni senat, oblečen v črno — znamenje, da bo izrečena smrtna obsodba.

Predsednik Wendler je nato prečital obsodbo, s katero se obtoženci proglašajo za krive in se jih obsoja.

1. Prvoobtoženec pravnik Luka Jukić na smrt na vešalih.

2. Gjuro Cvijić, Avgust Cesarec, Dragotin Bubić, Fran Neidhardt in Kamilo Horvat in petletno težko ječo.

3. Roman Horvat v šestletno težko ječo.

4. Josip Šarinić v 6-mesečno težko ječo.

Obtoženci Vladimir Badačić, Dušan Narančić, Valtroslav Dolenec in Stjepan Galogaža se oproščajo.

Jukić je smrtno obsodbo poslušal mirno.

Ko je predsednik med drugim v razlogih omenjal, da so dali obtoženci povod za atentat, je Jukić zaklical: »Ne, marveč Cuvaj je dal povod.«

Ko je predsednik nadalje omenjal, da so obtoženci govorili, da je treba Cuvaja ubiti, je Jukić zopet zaklical: »Da, treba je ubiti Cuvaja!«

Predsednik: Atentatorju Jukiću so pomagali tudi obtoženci.

Jukić: Nihče mi ni pomagal, vse sem izvršil sam.

Ko je predsednik končno izjavil, da je Jukić obsojen na smrt na vešalih, je Jukić zaklical: »Cuvaja na vešala!«

Med čitanjem razlogov je Jukić zaklical: »Vse so vedeli prej, predno so me zaslišavali, jaz nisem ničesar izpovedal!«

Ko je predsednik, čitaje razloge, med drugim omenil, da so obtoženci priznali svojo krivdo, je Jukić zakričal: »Nihče ni priznal krivde, kriva je vsa Hrvaška, ne pa oni!«

Predsednik je nadalje čital: Obtoženci so spremljali Jukića na Telovo.

Jukić: Spremljali so me drugi ljudje, obtoženci pa so otroci!

Predsednik: Cesarec je pričakoval, da Jukić izvede atentat.

Jukić: Ves Zagreb je to pričakoval, ne samo ti!

Ko je predsednik omenil, da so obtoženci nagovarjali Jukića je le-ta zaklical: »Mene ni nihče nagovarjal, pardon!«

Ko je predsednik omenjal, da je obstajala na Hrvaškem revolucionarna organizacija, je Jukić zaklical »Nobenih revolucionarnih organizacij ni bilo, toda takšne organizacije bodo nastale, ako bodo razmere takšne, kakoršne so sedaj!«

Ko je predsednik končno vprašal Jukića, ako je obsodbo razumel in ako obsodbo sprejme, je Jukić zaklical: »Apelujem na hrvaški narod. Živela Hrvaška, smrt tiranom!«

Ostali obtoženci in obsojenci ter navzoče občinstvo je zapelo »Lepa naša domovina«.

Državni pravdnik je zadovoljen z obsodbo — branitelji so vložili ničnostno pritožbo.

Razsodba zveni tako, kakor smo pričakovali: smrt na vislicah. Norca hočejo obesiti v Zagrebu in domovina bo rešena.... Proces je razkril, kakše skandalozne razmere so v Ogrski polovici, kako se tam preganja zveste Hrvate, jih sumniči in dolži in obsoja dečke v ječo radi ničarij; proces je pokazal, koliko je gnjilega v monarhiji in vidi se iz njega, kje treba prijeti, da bi bila dvignjena Avstro-Ogrska iz nižin, v katere jo spravja »boljša« ogrska polovica. Blamaža je velika s tem procesom, kompromitirana je monarhija — kar se je zgodilo, pa pripomore k boljšemu splošnemu spoznavanju

avstroogrskih razmer in jo naj služi tudi v odpravo teh razmer, ki škodujejo monarhiji na sploh. S Slovani se mora začeti poštenije ravnati. — V Budimpešti so proglasili Kovácsa za neodgovornega, ker je v razburjenosti streljal na Tiszo, norec Jukić je pa odgovoren za svoje dejanje in obešen bo. Slava justici! Naj si le zakrije oči.... Kaj takega je mogoče le še v Avstro-Ogrski!

Književnost.

Božica Nemcova: Češke pravljice. I. zvezek. Slovenski mladini priredil Janko Osojnik. Cena 1 K. — To je sedmi zvezek knjižnice »Mariborskega Sokol«, ki pripravlja še nadaljne zvezke telovadne in narodnovzgojevalne vsebine. Hvale in posnemanja vredno!

II—1173.

Razglas

Naročbe ameriških trt iz državnih trtnih nasadov Primorja za dobo sajenja 1912—13.

Iz državne trtne zaloge na Primorskem se na spomlad 1913 proti plačilu odda nastopna množina ameriških trt pod temi-le pogoji in sicer:

1. 25.000 cepčlenik raznih evropskih vrst, cepčlenih na velikolistno Riparijo in Rupestris montikolo.

2. 300.000 korenjakov (bif) velikolistne Riparje in Rupestris montikole.

3. 800.000 kolči (reznic) velikolistne Riparje in Rupestris montikole.

Cene trt za 1000 komadov so te-le:

a) ameriške cepčlenke stanejo 140 K;

b) ameriški korenjaki (bife) za revnejše vinogradnike 10 K; za premožnejše 30 K;

c) ameriške kolči za revnejše vinogradnike 5 K, za premožnejše 16 K.

Potrebo revnejših vinogradnikov, koji naročijo trte po znižani ceni, mora županstvo vestno in rešnično potrditi.

Cepčlenke oddajale se bodo posameznikom le v manjših množinah, glavno v svrhu razširjenja boljših trtnih vrst.

Ako stranka naroči več nego 500 komadov korenjakov (bif) ali več nego 2000 komadov kolči, si namestništvo pridržuje pravico, zaproseno množino trt primerno številu naročb znižati.

Trte je naročiti najkasneje do 30. septembra t. l. potom občine, pri kateri se v to svrhu nahajajo posebne tiskovine. Pozneja naročila se ne bodo vpoštevala. Vsak naročnik trt naj v dotičnem naročilnem izkazu v razpredelu za pripombe pristavi lastnoročni podpis. Županstvo mora izpolnjene naročilne pole takoj poslati pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu, (c. k. namestništvu nemu svetniku v Trstu, magistratu v Rovinju in v Gorici), da jih predloži c. kr. namestništvu.

Trte oddajale se bodo samo primorskim vinogradnikom. Trgovci s trtami so izključeni od dobave prej označenih trt.

Cene se razumevajo od nasada v Trziču (Monfalcone oziroma Kanfanaru). Dotični znesek je položiti pri prejemu trt oziroma, ako se te dopošljejo po železnici, pošti ali parniku, se isti povzame z embalažnimi in dovoznimi stroški vred, ki se zaračunajo po lastni ceni.

Vsak naročnik navedi natančno: 1. razločno pisano ime, bivališče in poklic; 2. davčno občino, v kateri se nahaja vinograd, ki ga je obnoviti; 3. zaželjeno vrsto in množino trt; 4. železniško in pošto postajo, kamor naj se pošljejo trte.

Ako bi bila zahtevana vrsta že pošla, ali če bi je ne bilo več v zadostni količini, nadomesti se ista z drugo.

Trte je takoj po prejemu pregledati; morebitne pritožbe je nemudoma prijaviti tukajšnjemu c. kr. nadzorniku za vinogradništvo. Na pozneje prispеле pritožbe se ne bodo oziralo.

Slednjič se opazi, da se ameriške trte načeloma ne bodo oddajale brezplačno. Izvzeti so samo slučajji, v katerih se zavežejo, da naredo ameriške matičnjake v svrhu pridelovanja podlog.

Prošnje za brezplačno prepustitev ameriških korenjakov v omenjeno svrhu je vložiti do zgoraj navedenega roka naravnost pri c. kr. namestništvu.

Trst, 1. avgusta 1912.

Od c. k. namestništva.

Mali oglasi.

Najmanjša pristojbina stane 60 vin. Ako je oglas obsežnejši in račun za vsako besedo 5 vin. Najprejpravilno inšeriranje za trgovca in obrtnika. Koledar je manjših trgovcev in obrtnikov v Gorici, kateri na desni (in celo v mestu) niče ne pozna, ker nikjer se ne izve. Škoda ni majhna.

Proda se hiša v Gorici na Livadi št. 47. Ista ima 2 veliki sobi, kuhinjo, klet in velik vrt. Natančneje se izve istotam.

Stavbišča za tri navadne hiše z malim vrtičkom so na prodaj pod Kostanjevico pred tunelom. Cena prav zmerana. Poizvedbe v Goriški Tiskarni.

Kupim

ptiče vseh vrst; vsak teden rabim 200—300 ščinkovcev, samcev.

- JIHA. Dunaj I. -
Kölnerhofgasse 5.

Nanut & Bregant

avtorizovana stavbena tvrdka
v Gorici

ulica Adelaide Ristori št. 5
se priporočata p. n. občinstvu za vsa stavbena dela. Izdelujeta vsakovrsne načrte, proračune in kolavdacije po najnižjih cenah.

Anton Potatzky v Gorici
naslednik Jos. Terpin.
Na sredni Kasteleja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče urabarskega in drobnega blaga tar tkanin, proja in nitij.

POTREBŠČINE
za pisarnice, kadilce in popotnike.
Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBŠČINE
za krojače in čevljarje.

Svetiljnice. — Ročni venci. — Mašne knjžke.

Mašna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:
Semena za zelenjavo, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce po sejnih in trgih ter na deželi. 9 35—8

Zobozdravniški in zobotehniški atelje Dr. I. Eržen GORICA

Jos. Verdi tekališče št. 37.

Umetne zobe, zlato zobovje, zlate krone, zlate mostove, zobe na kaučukove plošče, uravnavanje krivo stoječih zob. Plomb. vsake vrste.

Ordinira v svojem ateljeju
od 9. ure dop. do 5. ure pop.

Kdor hoče imeti pristno angleško blago za obleke, naj se obrne na krojaškega mojstra

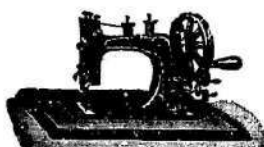
Antona Krušič

Gorica

Corso Franc Josip št. 39
ali pa na Tržaški ulici št. 16.

Izdeluje se vsakovrsne obleke od najfinejše vrste do navadne, za vsaki stan in za vsak letu čas.

Uzorci na razpolago.

Velika zaloga dvokoles, šivalnih in kmetijskih strojev, gramofonov, orkestrionov itd. Mehanična delavnica. Poliranje z električno gonilno silo ter emajliranje dvokoles na plin. Kolesarjem v korist! Kdor hoče staro dvokolo obnoviti, naj ga takoj pošlje emajlirati stane K 6—, v različnih barvah K 8—

Pri

Batje I-u

Gorica

Stolna ulica 2-4.

Fredaja tudi na obroke.

Ceniki poštne prosti.

Velika izbira že rabljenih dvokoles in vsakovrstnih strojev.

Sedlarska delavnica

Ivan Krauss - Gorica

na Kermu št. 11.

Zaloga vsakovrstnih konjskih vpreg in raznih potrebščin za konje, kakor tudi velika izbira usnatih torbic, kovčegov za potovanje, tnic in denarnic; razni nagobčniki, ovratniki, biči, vrvice za pse itd. Barvanje in tapeciranje raznih kaleseljnov in kočij. Vsa v to stroko spadajoča popravila se izvršuje točno. — Nahrbniki za planince.

Proda se stara, dobropeljana sodovičarska obrt v Ljubljani v sredini mesta.

pod jako ugodnimi kupnimi pogoji. Natančneje se izve pri lastniku samem.

Naslov pov. upravništvo „Soče“.

Kuhajte za zalogo!

lizekovi kozarci
za konzerve in aparati za
ohranitev svežih jedil
reformujejo kuhinjo.

Prihrani se v vsakem oziru. Zdrava prehrana, neodvisno od letnega časa. V rabi več milijonov. — Pazi naj se na ime „Weck“. — Tiskana navodila pošilja na zahtevo zastoj.

I. Weck, zadr. z om. zav. — Glavni razpošiljatelj:

Carl Müller, M. Schönberg št. 56.

Zaloge skoraj v vseh mestih.

Slovanske igralne karte

prodaja trgovina

A. Gabršček

v Trgovskem Domu

1. Primorka, 36 listkov K 1—
2. „ 52 „ „ 1:50
3. Slava 32 „ „ 0:80

Primorka nadomešča laške „tressette“.

Slava nadomešča piké ecc.

Slovanski tarok K 2-20. (Vsaka karta tarokova ima po dve slike iz slovanskega življenja).

Karte so zdaj zares dovršeno izdelane. Ni več nikakega opravičenega razloga, da bi se jih Slovenci ne posluževali. — Dolžnost naša je, izpodrinuti tuje izdelke.

Udlikovana pekarija in sladničarna Karol Draščik v Gorici na Kermu v (lastni hiši)

zvršuje naročila vsakovrstnega tudi najfinjeje pečiva, torte, kolače za birmance in poroke, odlikovane velikonočne pinče itd.

Prodaja različna fina vina in likerje na drobno ali v originalnih butelkah. Priporočila se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

Sode in čebre

iz slavonskega hrasta v vsaki množini in velikosti priporočila tvrdka

Julius Gutman & sin

tovarna sodov

Gross-Kanisza — Ogersko.

Lekarna Cristofolletti

v Gorici.

ŽELODČNE KAPLJICE

z znamko sv. Antona Padovanskega.

Zdravilna moč teh kapljic je neprekosljiva. — Te kapljice vredijo redno prebavljanje, če se jih dvakrat na dan po jedu žličico popije. Okrepje pokvarjeni želodec, storé, da zgine v kratkem času omotica in životna lenost (mrtnost). Te kapljice tudi storé, da človek raji je.

(Varstvena znamka).

Cena steklenici 60 vin.

Cristofollettijska pijača iz Kine

in železa, najboljši pripomoček pri zdravljenju s trsknim oljem.

Ena steklenica stane 1 krono 60 vin.

„Goriška ljudska posojilnica“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

(V lastni hiši, Gosposka ulica št. 7, I. nadst.) — Telefon št. 79.
Račun poštne hranilnice št. 837.315.

Na obnem zboru dne 28. aprila 1912. se je določilo:

Hranilne vloge se obrestujejo po 4%, Stalne večje vloge z enoletno odpovedjo po dogovoru. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakogar.

Vlagateljema so na razpolago lišni hranilniki.

Posojila se dajejo zadružnikom na vknjižbe po 5%, na varščino ali zastave in na menjice po 6%.

Glavni deleži se obrestujejo koncem leta 1911. s 6%.

Stanje 31. dec. 1911.: Zadružnikov 1863 z deleži v znesku 70.910 kron. — Hranilne vloge: 1.103.254 98. — Posojila: 1.068.002—. — Reservni zaklad: 100.451 56 — Vrednost liš: 383 538-29.

Mladega Slovenca

trgovsko in splošno izobraženega,
zmožnega nemške in slovenske

korespondence

išče večja tovarna.

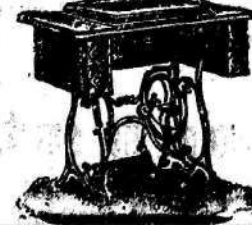
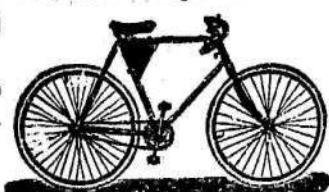
Ponudbe pod „3245 Cz“ Rudolf Mosse
Dunaj I, Seltersstrasse 2.

Kupujte samo dvokolesa „Atena“, ki so najboljši francoski sistem in najtrpežnejše vrste bodisi za navadno rabo ali za dirke.

Šivalni stroji **Original Victoria** so najpraktičnejši za vsako hišo. Isti služijo za vsakovrstno šivanje in šikanje (vezenje). Stroj teče brezšumno in je jako trpežen.

Puške, samokrese, slamoreznice in vse v to stroko spadajoče predmete se dobi po tovarniški ceni pri tvrdki

Kerševani & Čuk

GORICA, na Stolnem trgu št. 9. GORICA.